

“El meu pare anava en pilotes”

No l'han cridat mai pel nom del pare?

—Constantment. A més, tinc un germà gran que es diu Joan Vinyoli, i també em confonen amb ell. Ja ho tinc assumit, perquè és obvi que la marca de família és “Joan Vinyoli”: és el *capo*.

—Quin és el primer record que té de Joan Vinyoli poeta i el primer de Joan Vinyoli pare?

—Anaven pel mateix camí. Mira, quan érem adolescents, el meu germà i jo sortíem a les nits, com és normal. I en arribar a casa, no gaire tard —bé, sí... bastant tard [riu]—, si vèiem el llum encès del despatx del meu pare, volia dir que estava escrivint. Aleshores, abans d'entrar fèiem a parells i se'nars a qui li tocava anar a saludar.

—Per rebre la bronca?

—No. Per seure al seu davant i que et llegís tot el que estava fent. Tu amb el teu pedal, mig adormit, i ell llegint i explicant. Ens donava unes altíssimes lliçons de poesia, i jo crec que ara molta gent pagaria el que fos per tenir-les. Però érem *nanos*, aleshores, i discutíem a qui li tocava. Era bonic, però. Potser era la relació més divertida que vam tenir del pare poeta. Amb Vinyoli pare teníem una relació telefònica: estava molt fora de casa i trucava també molt. Era un gran aficionat al telèfon.

—Vostè diu que la seva mare, Teresa Sastre, li feia de contrapès.

—Sí ella no hagués existit, el meu pare hauria volat i l'haurien hagut d'anar a buscar a l'espai. La meua mare era una senyora molt guapa, molt d'aquí, molt de tocar de peus a terra, i amb aquest contrast ell va poder elaborar una obra intel·ligible.

—Una obra que vostè admira.

—Si el meu pare hagués estat mal poeta, o no parlaria d'ell o diria que és un aficionat. Però resulta que és molt bon poeta, objectivament. I no es tracta, ara, d'un fill que fa la pilota al pare. Era un senyor profundament honest que va ser poeta malgrat seu, perquè ell no ho va buscar. Crec que els poetes són una mica com mèdiums o portaveus: són els que connecten amb un grup i diuen el que està passant. Imagina't una esplanada molt gran on fa un vent impressionant; plena de gent, inquieta, i de cop ve un home i diu: “Fa vent.” Tothom es relaxa, i pensa...

—...era això!

—Exactament. Això és la poesia. No vol dir que solucioni el problema, que deixi de fer vent, que no t'hagis d'abrigar. Però li ha donat un nom, ha definit. I el poeta és el que fa això, que no és fàcil. Perquè aleshores, clar, quan algú, com ara Vinyoli, es troba que és poeta, que té aquesta tendència i no la pot retenir, topa amb un problema: que observa, però es queda sol mirant.

—N'era conscient, d'aquesta soledat?

—No! El meu pare feia, creava. I són els altres que després poden donar explicacions, motius. Ell no els sabia, però els patia. Llavors tot això ho desconecíem. Jo veia que estava inquiet moltes vegades, però no en sabia el què: que vivia la soledat de l'observador que aprecia molt el que veu però que no acaba de ser-ho, que vol entrar en aquest punt per anar més enllà i... No sé si m'estic posant molt metafísic...

—Bé, però en Joan Vinyoli ho era...

—En la seva poesia sempre hi ha un espai molt ampli que deixa al teu albir.

Albert Vinyoli
(Barcelona, 1947)
és narrador i periodista.
Apassionat comunicador, enamorat de la ràdio, guionista i més. També és fill del poeta Joan Vinyoli (1914-1984), de qui ens parla amb intensitat raonada just abans que comenci el ‘No som perfectes’, amb Jordi Beltran, a RAC 1.

“Eren una generació amb valors humans molt arrelats i espontanis, no els havien d’inventar o potenciar per fer-los servir: els sortien i punt”

Recordo que en una entrevista a Woody Allen, jo li preguntava per què coi els seus personatges fan sempre preguntes que mai no resolen. I va dir “Oh, és que si les resolen, se m’ha acabat el negoci!”. Doncs Joan Vinyoli plantejava qüestions, buscava trencar aquesta barrera entre paraula i realitat, tot i que s’hi jugava l’ofici, perquè hauria pogut comportar el silenci, el final de la poesia. Però ell va avançar en aquest sentit, no va claudicar mai. A més, era un gran admirador de Li Po, i la poesia xinesa havia resolt el dilema feia molt de temps: que hi ha una rosa vermella al costat d’un arbre verd? Dius rosa vermella i arbre verd. Punt. De fet, l’eix de la poesia de Vinyoli pot raure en quatre versos: “Pregunto si no és/ un gran consol dir la paraula pluges/ i fer que ploqui tot un llarg/ matí d’estiu.” Intentava quadrar la poesia amb la realitat, sense inventar res.

—“La poesia no és cosa de sentiments, sinó d’experiències”: una frase de Rilke que el va impulsar a escriure.

—Tenia una connexió molt forta amb Rilke i amb Holderlin, amb els alemanys, que és una qüestió una mica de família. Dels alemanys, en pots tenir la imatge d’una massa molt basta que va a Mallorca, però de tant en tant surten individus brutalment lúcids que donen el nom exacte del que està passant. Brecht, per exemple, l’ha dit. Penso que, sense desmerèixer ningú, a Ale-

manya, quan surten puntes, són puntes importants. I el meu pare n’estava molt impressionat. Va fer unes traduccions de Rilke boníssimes perquè l’entenia molt bé.

—De fet, va aprendre alemany per llegir Rilke, nascut a Praga però que escrivia en aquesta llengua...

—Bé, és que ara l’estic presentant com una mena de poeta místic, però és que durant molts anys va ser director d’edicions de Labor, editorial dirigida per un alemany, en què es feien moltes negociacions, a allà, i a ell li anava molt bé aprendre’l. Per exemple, el llibre de Font Quer, el *Dioscòrides renovado*, el va coordinar el meu pare. Un dels grans èxits dels llibres científics de Labor i del país, el va coordinar ell. Perquè era amic de Font Quer. Era l’època en què en l’edició feia amics personals. Quan va entrar el sistema de màrqueting, tot això es va perdre. Ell no entenia que es poguessin prendre decisions sense conèixer la persona, només fent uns números. El meu pare era un humanista, espontani, nat. No pas en el sentit de saber-se de memòria o tenir molta erudició sobre els clàssics, sinó en el de fer funcionar les coses humanes. Entenia la vida des de les relacions humanes i estava carregat profundíssimament de sentit comú. S’equivocava, com tothom, però era incapaç de fer trampes.

—Doncs això pot ser problemàtic, segons com i on.

—Clar, era un home incòmode en la societat que estava naixent, amb tots aquells de Tusquets *street*, la gent de Boccaccio, la *gauche divine*... Ell hi tenia alguns contactes, alguns amics, però, és clar, es trobava que no sabia com ficar-s’hi, no portava el rotllo...

—No era *fashion*, que diuen ara.

—No. Era absolutament atortuós, poc complicat. No és que fos no eròtic ni tot això, perquè tenia molta energia en aquest sentit, però no pensava que el món s’acabés aquí. Ell anava buscant. Això és el que em va ensenyar: si jo no he trobat res, tu vés-hi, continua, perquè alguna cosa hi ha d’haver. Segur: si hi ha un problema, hi ha una solució; si hi ha una mentida, hi ha una veritat. No pots dir “viuinga, les *ties*, el

seeexe, la tortuositaat, la transgressió, si abans es feia tot blanc ara ho fem tot negre”, perquè això, ja s’ha repetit mil vegades i em sembla una callada. N’hi ha que ho han fet amb molta gràcia —l’Andy Warhol, per exemple—, que venen molt, però després de tot això, què hi ha? No hi ha res, res.

—Massa bona persona per al segle XX?

—Tenia un bon cor impressionant. També era molt complicat. No era un exemple de pare de família, d’acord, però era molt bona persona. Molt. No ell, només: parlo de molts dels de la seva generació. Eren gent que tenien valors humans molt arrelats i molt espontanis, no els havien d’inventar o de potenciar per fer-los servir: els sortien i punt. Tenien les seves històries, és clar, però en allò que compta ni enganyaven, ni mentien. Ara penso en tots els amics dels meus pares, en l’Espriu, el Valentí i Fiol, el Francesc Gomà... Eren gent profundament humana, amb els seus defectes i tot el que tu vulguis, però que mai no et faria una mala passada amb acarnissament. Mai. Va ser una generació important, aquella. Però estaven tots molt tocats per la guerra, no acabaven de saber què els havia succeït. I s’ho havien passat malament, molt malament, cosa que nosaltres no coneixem.

—*I must do something of my...*

—...*poverty*. Això era la seva divisa. Té un poema que ve a dir: a qui ajudo, passant-me tantes hores despert? Ell tenia unes profundes ànsies de ser útil i buscava la manera de fer-ho. Era un home que tenia un immens entusiasme per la vida. Era, de fet, poeta per entusiasme: li agradava la vida, li agradava menjar, li agradava observar, es meravellava davant de tot, li posaves el Jimi Hendrix i deia ostres, ostres... Tenia una capacitat d’entusiasme molt gran, però li la va anar minvant una societat que va anar a parar fins a aquells *punkies* pàl·lids amb arracada que si deies que t’agradava alguna cosa et miraven com si fossis una bèstia estranya o un pobre ingenu idiota, i que va començar amb uns senyors que anaven d’irònics, de sobrats, de desdenyosos. I ell deia, “però que no ho

veieu, que això és molt bonic?”. I al final el van convèncer que no. O li van dir que no. I es va quedar fotut.

—En un moment donat, la malaltia va marcar prou un home que s'estimava tant la vida.

—Va ser un pols. El pare no es va cuidar gaire, però era molt fort i va arribar als 70 anys. Ja al final de la seva vida, al llit, em va dir una cosa que m'agradaria que constés: “Albert, el cos és molt important.” Ell m'ho deia! Que ni feia gimnàs, ni *footing*, ni res. El cos és molt important, perquè és l'instrument que tenim per comunicar. I no és senzill, aconseguir un cos humà. Quan no el tens, no el tens, i s'ha acabat.

—Va mantenir intensa correspondència amb Miquel Martí i Pol.

—Era molt amic de la correspondència, i molt atent. Dedicava hores i hores a escriure cartes, i s'explicaven la vida, amb el Pere Quart, amb el Martí i Pol... Estaven tots fent poesia, mantenint la cultura malgrat la dictadura, sense que se'ls reconegués. El meu pare no va poder fer una poesia de dir visca Catalunya. No li sortia. Considerava que si vols que visqui Catalunya, fes una bona obra, contundent. Perquè, actualment, qui són els grans promotors de Catalunya? Doncs Gaudí, la Caballé... gent que està fent coses de nassos. Però, en no dir el visca Catalunya, no el van tenir tant en compte. No el volien, perquè ell plantejava una manera d'anar al gra que podia alterar esquemes, molt més que el revolucionari de pancarta. Interessa molt un escandalós, el sistema l'engoleix fàcilment i el situa a *La Codorniz*, en aquella època, o en allò que en diuen ara els transgressors. Aquests mai no canviaran res, perquè ni ells no volen canviar-ho. Però un senyor que qüestiona això no interessa, i el sistema l'aparta immediatament. El que passa, i això ell no ho va saber mai, és que podia haver estat infinitament més apartat. Se l'haurien pogut polir. Però com que tenia una qualitat poètica considerable va anar entrant. Ara, hi ha uns quants senyors que, si haguessin pogut...

—Quins senyors?

—No, no diré noms. Ara no té sentit, ja són grans o potser ja no hi són. Su-

“La sensació que se t'escapa el tren és ridícula: coi, apaga la tele o el que sigui i véu al gra. Per això Vinyoli alerta i diu: ‘No t'abandonis, busca.’”

poso que no els agradava, perquè pensaven que era un perill en algun sentit o els incomodava massa. En realitat, si tens les idees prou clares, pots acceptar qualsevol punt de vista i després discutir-lo. El fanàtic no creu realment el que defensa tan fanàticament. I és fanàtic perquè no s'ho creu. I necessita una mena d'èmfasi i molt suport de banderes, de músiques i de ferralla perquè no s'ho creu. El senyor que sap cuinar de debò no va pel món dient sóc cuiner, sóc cuiner... Cuina i punt.

—Finalment, Vinyoli va tenir un reconeixement poètic, que no vol dir social.

—Social, mai no el va acabar de tenir... Anava massa directe al gra, anava sense filtre: el meu pare anava en pilotes, a pit descobert. I, és clar, en el món social, en els ambients literaris, això incomoda, perquè se suposa que tu has d'arribar allà i dir una frase brillant amb quatre associacions que ja tens pensades, fer riure, *épater*. Ell no tenia els filtres necessaris per a això.

—No li sembla que el temps acaba fent justícia, però?

—Jo penso que de la lectura de la poesia de Vinyoli se n'ha de deduir un viatge molt intens buscant alguna cosa

que hi ha de ser. És un home que et diu: no deixis mai de buscar, no t'abandonis a fer el poca-solta. El Vinyoli es pren la vida molt seriosament.

—Però vostè, en canvi, ha fet molta conya, i no només a la ràdio.

—Perquè m'ho prenc molt seriosament. No me'n deixo ni una, eh? Hi ha coses que s'han de resoldre, i no et pots amagar del que et preocupa. Aquella sensació que es té molt sovint, que perds el temps, que se t'està escapant el tren, és ridícula: coi, apaga la tele o el que sigui i véu al gra. Qui vol estar en aquesta mena d'ambigüitat, mig atontat, queixant-se vagament sense saber de què? Ningú. Per això Vinyoli alerta i diu: “No t'abandonis, busca.” Això no vol dir que estiguis com un boig, obsessionat, eixut... Pots viure molt bé, que no és incompatible. De fet, així vius millor, aprecies molt millor un dinar, una festa, els amics. La vida.

Són dos quarts de vuit del vespre. Se n'ha d'anar corrent. A les vuit comença el programa. Què dic, corrent, rabent. A la ràdio, cal ser puntual.

Núria Cadenas